

Temps era Temps
Josep Bayerri Raga

EL CANAL MALEÏT

“L’Ebre” de la setmana passada publica un ampli reportatge sobre el canal anomenat Xerta-riu Sènia. Sembla que la Generalitat, promotora de l’obra, té clar que el projecte no tirarà endavant si no augmenta el nombre de pagesos adherits als nous regadius, que actualment ben just supera el vint per cent del total. Això quan ja s’han invertit més de cent milions d’euros i l’aqüeducte s’atura a 18 kilòmetres d’Uldecona, el punt final.

La desgracia de les terres de l’Ebre es que els projectes mai s’acaben de fer realitat del tot. Si es llegeix la premsa de fa trenta i quaranta anys trobem els mateixos titulars que actualment: el monument del riu, l’oposició al transvasament, la vegueria que no arriba, la navegació per l’Ebre, els trens insuficients, les carreteres inadequades,... i el canal Xerta-riu Sènia.

La història del que avui s’anomena canal Xerta-riu Sènia, abans “canal Francisco Franco” i, als seus orígens “acueducto Cherta-Calig”, comença els anys de la República quan, essent Ministre d’Obres Públiques Indalecio Prieto, s’elabora l’esquema general d’aprofitaments hidràulics a Espanya incloent l’aportació d’aigües de l’Ebre al llevant peninsular. El tema quedà relegat per les urgències de la postguerra fins la dècada dels seixanta en que, després d’uns anys de sequera, torna a sorgir amb força la proposta de transvasaments entre l’Ebre, el Mijares, el Túria i el Xúquer per atendre la petició de cabals a l’horta de València. L’estudi incloïa dues obres, un primer canal entre l’embassament a construir al barranc de l’Infern, sobre l’assut de Xerta i el municipi de Càlig; i un segon aqüeducte, a cota superior fins la plana de Castelló. L’avantprojecte de canal entre Xerta i Càlig es feu públic el 1969 i contemplava el transvasament de 180 Hm³/any, uns 6 m³/seg, mitjançant un aqüeducte a cel obert de 72 quilòmetres (49 al Baix Ebre i Montsià i 23 al Baix Maestrat). Després d’algunes correccions, com la incorporació de recs als 17 quilòmetres inicials, que no preveia el projecte, aquest fou aprovat pel *Consejo de Ministros* el 1972 amb un sostre de 22.000 hectàrees de regadiu.

Les obres es van realitzar a intervals entre 1972 i 1976, amb algunes aturades per raons pressupostàries. A meitats de 1975 atenent les necessitats d’aigua per alimentar la IV Planta Siderúrgica Integral, que s’estava construint a Sagunt, i davant l’oposició dels regants de la Plana de Castelló a que s’utilitzessin cabdals del Millars, es planteja que el Xerta-Calig, ja “canal Francisco Franco”, es perllongues fins un embassament a construir a Alcalà de Xivert i, des d’allí, en canonada tancada es portaria l’aigua a Sagunt. Mai abans des de les comarques de l’Ebre s’havia qüestionat l’obra, es a partir d’aleshores que apareixen les primeres protestes. Sigui com sigui, la conjuntura política feu que en cloure la part d’obra adjudicada es paralitzessin els treballs a finals de 1976, amb 45 qms. de canal i serveis complementaris acabats sense arribar al límit provincial.

Amb l’arribada de la Generalitat el tema del canal ha estat recurrent a la vida social i política del territori. Ja Tarradellas, el 1978, es va comprometre a acabar-lo fins la frontera del Sènia, aquí el nom de “canal Xerta-riu Sènia”; com també Pujol, Maragall, Montilla i ara Mas i també els governs de Madrid, UCD, PSOE i PP. Però tot plegat sempre apareixien entrebancs de darrera hora principalment econòmics. Finalment, fa vuit anys es van aprovar les obres del nou canal sobre el llit del que feia trenta anys estava abandonat. S’han realitzat prop de la meitat de les previstes incloent unes grans basses de regulació al paratge d’Ossera vora el Parc Natural dels Ports. Però ara a molts pagesos ja no els interessa convertir-se en regants del canal i pagar els elevats costos

que d'incorporació i del preu de l'aigua. Molts disposen ja d'aforament propis, amb pous mancomunats, que els resulta més barat i més efectiu. La Plataforma en Defensa de l'Ebre continua pensant que tot plegat és un muntatge per justificar el transvasament cap a Castelló quan Ulldecona ja no necessiti l'aigua del seu pantà. Mentre, des de fa quaranta anys, es van invertint centenars de milions a benefici de les grans empreses constructores que són els únics que no perden mai.

Foto: El canal Xerta-riu Senia

Text: Dins del llit abandonat del que tenia que ser "canal Cherta-Calig" es va construir el nou "canal Xerta-Sénia" avui a meitat fer, amb obres, com les basses d'Ossera, que comencen a deteriorar-se